

Kulturutskottet

Statsrådets redogörelse om planen för de offentliga finanserna 2019—2022

Till finansutskottet

INLEDNING

Remiss

Statsrådets redogörelse om planen för de offentliga finanserna 2019—2022 (SRR 1/2018 rd): Ärendet har remitterats till kulturutskottet för eventuellt utlåtande till finansutskottet. Tidsfrist: 18.5.2018.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- kanslichef Anita Lehtikainen, undervisnings- och kulturministeriet
- överdirektör Tapio Kosunen, undervisnings- och kulturministeriet
- överdirektör Eeva-Riitta Pirhonen, undervisnings- och kulturministeriet
- överdirektör Esko Ranto, undervisnings- och kulturministeriet
- överdirektör Mika Tammilehto, undervisnings- och kulturministeriet
- ekonomichef Pasi Rentola, undervisnings- och kulturministeriet
- kulturråd Tiina Eerikäinen, undervisnings- och kulturministeriet
- direktör Matti Lahtinen, Utbildningsstyrelsen
- framtidsforskare Risto Linturi, R. Linturi Oy
- verksamhetsledare Petri Lempinen, Rådet för yrkeshögskolornas rektorer Arene rf
- verksamhetsledare, SVD Leena Wahlfors, Finlands universitetsrektors råd UNIFI rf.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- Museiverket
- Finlands Akademi
- Centret för konstfrämjande
- Finlands Kommunförbund
- Esittävien taiteilijoiden ja äänitteiden tuottajien tekijänoikeusyhdistys GRAMEX ry
- Ammattiosaamisen kehittämissyhdistys AMKE ry
- Kopiosto ry
- Kristillisten koulujen ja päiväkotien liitto ry
- Undervisningssektorns Fackorganisation OAJ rf
- Bildningsarbetsgivarna rf
- Förbundet för steinerpedagogik rf

Utlåtande KuUU 5/2018 rd

- Finlands Yrkesstuderandes Centralförbund - SAKKI rf
- Finlands Gymnasistförbund rf
- Finlands museiförbund rf
- Alliansen för Finlands Studerande - OSKU rf
- Finlands studerandekårers förbund - SAMOK rf
- Finlands studentkårers förbund FSF rf
- Säveltäjän Tekijänoikeustoimisto Teosto ry
- Förbundet för grundläggande konstundervisning i Finland rf
- Privatskolornas Förbund rf.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmänt

Kulturutskottet slår fast att anslagsnedskärningarna under den föregående och den pågående valperioden har haft negativa effekter i synnerhet för undervisningen, utbildningen och forskningen, och de tillgängliga utvecklingsanslagen har inte räckt till för att fullt ut kompensera för dessa negativa effekter. Indexfrysningarna har kritiserats i sakkunnigyttrandena. De är liksom andra tidigare beslutade anpassningsåtgärder inom de offentliga finanserna tidsbundna och inverkar även 2019 på ramperiodens anslagsnivåer.

Sakkunniga som yttrat sig har ansett att planen för de offentliga finanserna 2019–2022 delvis är bristfällig, men samtidigt har de ingående utvecklingsidéerna och utvecklingssatsningarna fått positiv respons. Planen saknar enligt dem som yttrat sig långsiktiga strategiska mål för utveckling av utbildningen och ekonomiska satsningar som skulle stödja målen. Kulturutskottet vill understryka att den starka ekonomiska vändningen mot det bättre är relativt färsk i Finland och att bland annat de strukturella problemen inom de offentliga finanserna, såsom skuldsättningen och den försämrade försörjningskvoten, fortfarande också sätter gränser för tilläggsfinansiering av undervisnings- och kulturverksamhet. Trots det har lagstiftningen om undervisnings- och kulturverksamhet setts och ses fortfarande över under valperioden, och det gäller väsentliga delar av den såsom småbarnspedagogisk verksamhet, yrkesutbildning, en gymnasireform och visionsarbete avseende högskoleutbildningen och forskningen. Dessa reformer kommer att skapa en stark grund för utbildningen långt in i framtiden.

Slutet på valperioden och regeringsförhandlingarna efter valet kommer att påverka hur undervisnings- och kulturverksamheten utvecklas inom ramen för de befintliga resurserna. Utskottet anser att man fortsatt måste understryka hur viktigt det är med utbildning och kultur är som en kärnresurs för vårt samhälle. Ett långsiktigt strategiskt grepp är nödvändigt i detta avseende.

I fråga om detta hänvisar utskottet också till sitt utlåtande till social- och hälsovårdsutskottet om barnombudsmannens berättelse till riksdagen 2018 (KuUU 3/2018 rd — B 5/2018 rd). Kulturutskottet anser det vara ytterst viktigt att en nationell barnstrategi utarbetas.

Vi behöver ett utbildningssystem med förnyelseförmåga och tillräckliga satsningar på utbildningssystemet för att främja livslång kompetens och öka hela systemets flexibilitet och snabba re-

Utlåtande KuUU 5/2018 rd

aktionsförmåga. Vår internationella konkurrenskraft baserar sig på hög kompetens, och vi måste se till att konkurrenskraften består och även kunna svara på de utmaningar som förändringarna i arbetslivet medför. Detta kan ske exempelvis genom att man stärker det livslånga lärandet. Utskottet hänvisar också till sitt utlåtande till framtidsutskottet om del 1 av statsrådets framtidsredogörelse, Bred förståelse av förändringarna i arbetslivet (KuUU 18/2017 rd — SRR 6/2017 rd).

Enligt planen för de offentliga finanserna ska slutsumman under den huvudtitel som gäller undervisnings- och kulturverksamhet 2022 vara cirka 6,3 miljarder euro, vilket är omkring 0,3 miljarder euro mindre än i år. I planen tilldelas huvudtiteln en tilläggsatsning på cirka 22—28 miljoner euro, och den gäller så gott som uteslutande utveckling av undervisningsverksamheten och studiestöd.

Utfrågade sakkunniga har betonat hur viktigt det är med en tillräcklig basfinansiering för olika verksamheter för att få kontinuitet i verksamheten och möjliggöra permanenta utvecklingsåtgärder. Utskottet instämmer i detta, men ser också att resultaten av projektfinansieringen varit delvis lyckade och att den finansieringen är motiverad exempelvis när man specifikt velat finansiera mindre gruppstorlekar inom den grundläggande utbildningen. Projektfinansieringen kan enligt utskottets uppfattning få bättre genomslag om anslagen för olika utvecklingssyften koncentreras till färre moment i statsbudgeten. Det blir nämligen då möjligt att bevilja utvecklingspengar i större och mer verkningsfulla poster.

Kulturutskottet behandlar i det följande planen för de offentlig finanserna med avseende på sitt ansvarsområde.

Kompetensutveckling

En av ramperiodens största utmaningar i fråga om utbildning är att trygga tillgången till kompetent arbetskraft. Utskottet ser det som viktigt att det i vårens tilläggsbudgetproposition reserveras totalt 54 miljoner euro, av vilka 30 miljoner euro allokteras till utbildningar inom undervisnings- och kulturministeriets förvaltningsområde. För att garantera tillgången till arbetskraft bör man vidare reservera 10 miljoner euro för studier som leder till högskoleexamina för experter inom informations- och kommunikationsteknik (IKT) och andra branscher med brist på arbetskraft eller studier som består av delar av sådana högskoleexamina. Yrkesutbildningen utvidgas och dessutom genomförs ett pilotprojekt i syfte att ta fram en modell som möjliggör byte av bransch genom riktad utbildning. Totalt reserveras 16 miljoner euro för detta. Ett belopp på 2 miljoner euro avsätts för flexibel deltidundervisning i läsning och skrivning och i finska och svenska på läroanstalter för fritt bildningsarbete, och ytterligare 2 miljoner euro avsätts för kompetenshöjning bland personer med svaga baskunskaper.

Undervisnings- och kulturministeriet ska dessutom i enlighet med överenskommelsen från ramförhandlingarna börja förbereda reformen avseende livslångt lärande (Osaava Suomi, ung. Finland kan). Detta sker i samarbete med arbets- och näringsministeriet. Den reformerade yrkesutbildningen samt arbetskrafts- och tillväxttjänstutbildningen ger flexibilitet som kan utnyttjas, och högskolornas utbud av utbildningar och pedagogiska miljö öppnas upp för både individer och näringslivet. Utbildning som inte leder till examen ska ges större betydelse inom den ekonomiska

Utlåtande KuUU 5/2018 rd

styrningen av högskolorna. Relevanta ministerier inleder samarbete för ett digitalt servicepaket som stöder livslångt lärande.

Projektet ”Finland kan” körs igång med nuvarande finansiering. Utskottet understryker hur viktigt projektet är och hur viktigt det är att garantera tillräcklig finansiering i fortsättningen.

Småbarnspedagogik

För att stödja jämlikhet inom småbarnspedagogiken anvisas ett tilläggsanslag på 10 miljoner euro 2019 och på 7,5 miljoner euro 2020. Den satsningen medger mindre grupper och anställning av extrapersonal i daghem i utsatta områden. Syftet är att höja kvaliteten på den småbarnspedagogiska verksamheten i dessa områden.

Försöket med avgiftsfri småbarnspedagogik för femåringar utvidgas och fortsätter genom ett tilläggsanslag på 5 miljoner euro för 2019. Den första etappen av ett tidigare beslutat försök med avgiftsfri förskola startar i augusti 2018. Avsikten med att utvidga försöket är att få fler kommuner att delta i försöket och fler femåringar att delta i den småbarnspedagogiska verksamheten. Inom försöket utförs också en studie av hur pedagogiken kan utvecklas och av möjligheterna att utvidga förskolan så att den blir tvåårig.

Kulturutskottet välkomnar de ytterst viktiga tilläggsansatserna på småbarnspedagogik i finansplanen och hänvisar till sitt utlåtande till finansutskottet om regeringens proposition om statsbudgeten för 2018 (KuUU 17/2017 rd — RP 106/2017 rd). Där gick utskottet ingående in på en jämlik småbarnspedagogisk verksamhet.

Grundläggande utbildning

Regeringen har beslutat tidigarelägga undervisningen i främmande språk. Undervisning i det första främmande språket, dvs. A1-språket, kommer i framtiden att inledas redan på våren under det första året i grundskolan. Den tidigarelagda språkundervisningen gäller alla elever i årskurs ett från och med den 1 januari 2020. Tidigareläggningen kräver att vissa förordningar ändras, och dessa förordningar utfärdas i höst. Utbildningsstyrelsen bereder de behövliga läroplanerna 2019. Kommunerna kompenseras för sina kostnader för ändringarna genom en höjning av statsandelarna för kommunal basservice med 7,5 miljoner euro för 2020 och med 12 miljoner euro från och med 2021.

Utskottet välkomnar förslaget om att förbättra språkkunskaperna. Språkundervisningen har redan tidigarelagts i vissa kommuner inom regeringens spetsprojekt avseende språkstudier. Projektet har utgjort en utmärkt underlag för det aktuella beslutet, som garanterar alla barn i Finland jämlika möjligheter att börja läsa språk tidigt. Det är viktigt att satsa på fortbildning av lärare så att deras kompetens för språkundervisning inom nybörjarundervisningen stärks, anser utskottet.

Finansplanen nämner starkt jämlikhet inom den grundläggande utbildningen. Utskottet konstaterar att fjolårets rambeslut innehöll en ökning av jämlikhetspengarna på 15 miljoner euro för både 2018 och 2019.

Utlåtande KuUU 5/2018 rd

Utförade sakkunniga förde fram behovet att utveckla undervisningen så att den bättre ska motsvara dagens och framtida behov. Utskottet ser det som viktigt att undervisningen ständigt utvecklas och anser vidare att de pågående åtgärderna för att utveckla den grundläggande utbildningen för sin del siktar på att undervisningen i Finland ger barn och unga bästa möjliga förutsättningar att lära sig.

Översynen av läroplanen för den grundläggande utbildningen har kommit igång väl. Avsikten med översynen är att se till att våra barn och ungdomar också i framtiden har kunskaper och färdigheter på hög nivå både ur ett nationellt och ur ett internationellt perspektiv. Utskottet gör den bedömningen att en ny läroplan kommer att ge svar på många frågor som ställs inom undervisningen till följd av de allt snabbare förändringarna i omvärlden. Vid undervisnings- och kulturministeriet pågår dessutom programmet Den nya grundskolan. Det utgör ett led i genomförandet av regeringens spetsprojekt Nya inlärningsmiljöer och digitalt material till grundskolorna. Projektet går ut på att förnya grundskolan och inlärningsmiljöerna och stärka lärarnas kompetens. Totalt reserveras 90 miljoner euro under en treårsperiod för att nå projektmålen. Programmet kommer att utveckla den grundläggande undervisningen på ett mångsidigt sätt, och i kombination med revideringen av läroplanen kommer det att bilda en god grund för lärande.

Hemkommunsersättning för grundläggande utbildning. Den statsandel kommunernas beviljas för förskoleundervisning och grundläggande undervisning är en del av statsandelen för kommunal basservice, som beviljas av finansministeriet.

Sakkunniga som utskottet hörde föreslog att hemkommunsersättningen ska bli densamma för alla grundskoleelever, dvs. så att ersättningen ligger på samma nivå för alla utbildningsanordnare. Sedan 2015 har ersättningen till andra än kommunala anordnare varit 94 procent av kommunens ersättning. Tidigare var den lägre ersättningen 90 procent och den gällde bara sådana privata utbildningsanordnare som hade beviljats tillstånd att ordna utbildning efter den 31 juli 1998. I anknytning till 2015 års reform betalas andra anordnare än kommuner övergångsutjämnning, om minskningen av hemkommunsersättningen är mer än tre procent av ersättningsbeloppet. Utjämnning betalas sista gången 2019.

Den nuvarande ersättningen på 94 procent har motiverats med att kommunerna har mer omfattande uppgifter än andra utbildningsanordnare (RP 38/2014 rd). Kulturutskottet fäste i sitt utlåtande (KuUU 8/2014 rd) om propositionen uppmärksamhet vid att övningsskolorna och de privata utbildningsanordnarna måste ha tillräckliga resurser. Eftersom det är oklart vad kommunernas mer omfattande ansvar i förhållande till de privata aktörerna innefattar och vilka kalkyler avdraget på 6 procent bygger på menar utskottet att statsrådet bör utreda saken och vid behov vidta åtgärder.

Gymnasieutbildning

Regeringen avser att genomföra en reform av gymnasieutbildningen 2019—2022. Reformen ska göra gymnasieutbildningen mer attraktiv som allmänbildande utbildningsform som ger behörighet för fortsatta studier vid högskolor. Vidare ska reformen höja kvaliteten på utbildningen, förbättra inlärningsresultaten och göra övergången från studier på andra stadiet till studier på högskolenivå smidigare. Den innefattar både ny lagstiftning och utveckling av verksamhetskulturen.

Utlåtande KuUU 5/2018 rd

Den reform som regeringen föreslår kommer att påföra utbildningsanordnarna något fler skyldigheter. Propositionen om reformen innehåller nya och mer omfattande åligganden, där statsandelen enligt 64 § i lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet (1705/2009) och 55 § 2 mom. i lagen om statsandel för kommunal basservice (1704/2009) är 100 procent. Regeringen har reserverat tilläggsfinansiering för de kostnaderna som reformen orsakar. För kostnaderna när antalet omtagningar i studentexamen ökar reserveras 0,38 miljoner euro 2019 och 0,75 miljoner euro 2020, och för kostnaderna för reformen reserveras 4 miljoner euro för 2021 och 8,53 miljoner euro från och med 2022. Under sakkunnigutfrågningen framfördes bedömningar enligt vilka den tilläggsfinansieringen inte räcker till. Kulturutskottet behandlar för närvarande revideringen av gymnasielagen. Utskottet välkomnar en ny gymnasielag och kommer att presentera sina ståndpunkter närmare i sitt betänkande om propositionen.

Yrkesutbildning

Genomförandet av den breda reformen yrkesutbildningen kommer att fortsätta under ramperioden. Det stöds med ett omfattande stödprogram där yrkesutbildningens kärnprocesser och verksamhetsmodeller ses över. För detta anvisas tilläggsfinansiering på 15 miljoner euro 2019. Dessutom beslutade regeringen vid ramförhandlingarna att tilläggsfinansieringen på yrkesutbildning i budgeten för 2018 ska få en fortsättning för att minska ungdomsarbetslösheten och svara på de förändrade kompetensbehoven. För det ändamålet reserveras 2019 ytterligare 9,4 miljoner euro och 2020 totalt 4,7 miljoner euro. Ökningarna ska användas för branscher med kompetensbrist och branscher som är väsentliga för tillväxten.

Utskottet menar att yrkesutbildningsreformen är ytterst viktig och understryker därför vikten av att ge akt på och bedöma reformgenomförandet. Under den kommande ramperioden måste det särskilt ske en noggrann bedömning av huruvida den planerade basfinansieringen av yrkesutbildningen är tillräcklig.

Högskoleutbildning och forskning

Det är av yttersta vikt för Finland att ha en hög utbildnings- och kompetensnivå. Med tanke på framtiden är det mycket viktigt att våra universitet, yrkeshögskolor och forskningsinstitut är attraktiva för både finländare och andra. Kvaliteten på forskningen och utbildningen spelar en avgörande roll när det gäller att generera nya forskningsresultat, utbilda nya forskargenerationer, förbättra vår nationella konkurrenskraft och öka utbildningsmässig och kulturell förståelse. De offentliga resurserna är emellertid begränsade och de måste därför användas effektivt för att generera bästa möjliga slutresultat.

I föregående plan för de offentliga finanserna beslutades det om statsfinansiella anpassningsåtgärder, beaktande av konkurrenskraftsavtalet och en tillfällig frysning av indexjusteringar, och detta påverkar fortsatt anslagsnivån också för år 2019. Utskottet inser att det finns utmaningar när det gäller att anpassa ekonomin, men påpekar samtidigt det också finns tidigare beslutade tilläggsfinansieringar särskilt inom högskolesektorn. Det gäller bland annat genomförande av programmet för utveckling av lärarutbildningen och åtgärderna för att utveckla högskoleundervisningen, konsolidera de digitala inlärningsmiljöerna och förbättra förutsättningarna för studier året runt. Planen för de offentliga finanserna har nu under ett par år innehållit utvecklingsåtgärder som har

Utlåtande KuUU 5/2018 rd

betydande effekter med avseende på kvalitet och genomslag. Det senaste exemplet är flaggskeppsprogrammet för forskning. Genom det ska forskningskluster finansieras med en bevillningsfullmakt för Finlands Akademi på 25 miljoner euro 2019. Programmet gäller verksamheter som förenar mycket högklassig forskning, betydande samhälleligt genomslag och ett starkt engagemang från värdorganisationens sida när det gäller att utveckla verksamheten. Som ett exempel på en reform som påverkar hela forskningssystemet kan nämnas den finansiering av forskningsinfrastrukturen som etablerades för cirka fyra år sedan. Vid sidan av den har också långsiktig strategisk planering gjorts för den nationella verksamheten avseende forskningsinfrastruktur.

Utförande sakkunniga efterlyste en mer långsiktig målinriktning när det gäller utveckling av forskningen och högskoleutbildningen. Det väsentliga när det gäller både forskning och den högsta utbildningen samt den stödjande finansieringen är målinriktning och långsiktighet, understryker utskottet. Dessutom behöver vi mekanismer som vid behov tillåter snabba reaktioner på överraskande lägen, såsom plötsliga regionala strukturella förändringar i arbets- och näringslivet. Högskole- och forskningssektorn har vidtagit åtgärder för att svara på båda behoven. Undervisnings- och kulturministeriet antog våren 2017 en vision för högskoleutbildningen och forskningen fram till 2030, och åtgärderna enligt den siktar på att högskoleutbildningen och forskningen allt bättre arbetar för det finländska samhället. Planen för de offentliga finanserna innehåller också andra satsningar på utveckling av högskoleutbildningen. Den positiva strukturella utvecklingen i sydvästra Finland har lett till ett behov av kompetent arbetskraft. Som ett svar på detta kommer nätverksuniversitetet för teknikområdet Fitech, som startade 2017, att få stöd fram till slutet av 2021. Och vidare genomförs 2017–2021 utvecklingsprogrammet för databaserad forskning. Syftet är att förbättra kvaliteten på forskningen, stärka kompetensökningen, höja forskningens kompetenskraft och uppnå digitala fördelar.

Det krävs djärva investeringar i utbildning och forskning för att den positiva ekonomiska utvecklingen ska fortsätta och Finlands konkurrenskraft ytterligare stärkas. Finland har som mål uppställt att finansieringen av forskning, utveckling och innovationer (FoUI) ska nå upp till fyra procent av bruttonationalprodukten (BNP). Det är en bra målsättning och utskottet välkomnar satsningar i den riktningen. Vidare vill utskottet också uppmärksamma yrkeshögskolorna när det gäller allokeringen av FoUI-finansiering. De utgör en betydande FoUI-potential i Finland.

Utskottet poängterar att man måste säkerställa möjligheterna till både grundläggande och tillämpad forskning. Högskoleutbildningen och forskningen måste utvecklas och därvid måste universiteten, yrkeshögskolorna och forskningsinstituterna beaktas.

Studenternas hälsovårdsstiftelse. Utskottet vill understryka vikten av ett tillräckligt stöd för de studerandes välbefinnande. Förberedelser pågår för en överföring av studenthälsovården för yrkeshögskolestuderande till Studenternas hälsovårdsstiftelse (SHVS). I ramplanen anvisas 3 miljoner euro för engångskostnaderna för utvidgningen av stiftelsens verksamhet 2019. Enligt sakkunnigyttrandena bedömer studentorganisationerna ändå att en utvidgning av SHVS ökar kostnaderna med 5,9 miljoner euro. Det är viktigt att sörja för tillräckliga resurser när överföringen genomförs så att stiftelsen också i fortsättningen kan erbjuda studenthälsovård av god kvalitet. Med tanke på likabehandlingen av högskolestuderandena är det ytterst viktigt att stiftelsens verksamhet kan utvidgas också till orter där stiftelsen ännu i dag saknar verksamhet.

Utlåtande KuUU 5/2018 rd

Studiestöd

Enligt rambeslutet ska studiestödet för studerande i låginkomstfamiljer från och med den 1 augusti 2019 också inbegripa ett studiemedelstillägg. Det månatliga tilläggsbeloppet ska enligt beslutet vara 46,80 euro per månad. De som ska ha rätt till tillägget är studerande på andra stadiet som inte har fyllt 20 år och vars föräldrar har inkomster som totalt underskrider 40 950 euro (inkomstgränsen för ”förhöjningen för mindre bemedlade”). Uppskattningsvis kommer 40 000 studerande på andra stadiet att få studiemedelstillägg. En proposition om detta kommer att lämnas för att behandlas i anknytning till behandlingen av statsbudgeten för 2019. Tillägget kommer att öka 2019 års studiepenning utgifter med sammanlagt 6,35 miljoner euro och 2020 på helårsnivå med totalt 12,7 miljoner euro. Utskottet välkomnar studiemedelstillägget eftersom det bidrar till att ge dem som går ut grundskolan lika möjligheter till fortsatta studier på andra stadiet. Det påpekades under sakkunnigutfrågningen att ett månatligt stöd inte motsvarar den tidsmässiga fördelningen av utgifterna. Exempelvis behövs det mer pengar till studiemedel i början av läsåret. Utskottet uppmanar ministeriet att överväga hur utbetalningen av bidraget kan optimeras.

I samband med ramförhandlingarna beslutades det också att studiestödet för gymnasieutbildning skulle förlängas med en månad per läsår med början den 1 augusti 2019. I praktiken innebär det att studiestöd i regel kan betalas ut för perioden augusti–maj. Detta kommer att ge cirka 15 000 gymnasister bättre ekonomiska villkor för studierna. Anslagstillägget för detta är 1,5 miljoner euro. Kulturutskottet stöder en förlängning av stödperioden eftersom grunderna för stödtiden under läsåret då blir enhetliga för andra stadiet.

Kultur

Enligt rambeslutet kommer tillgången till konst och kultur att främjas utifrån resultaten från regeringens spetsprojekt. Målet är att öka barns och ungas lika möjligheter att ta del av konst och kultur med hjälp av hobbytimmar i anslutning till skoldagen. Meningen är att utifrån resultaten av tidigare konstprojekt där procentprincipen tillämpats etablera konst och kultur som en del av social- och hälsovården. Utskottet stöder helt ett sådant linjebeslut.

Enligt rambeslutet ska finansieringssystemet för kulturen förnyas genom att reformen av statsandelssystemet för museer genomförs och genom bättre verksamhetsbetingelserna för så kallade fria grupper inom den utövande konsten. Reformerna bygger på förslagen från den beredande arbetsgruppen och yttrandena om förslagen. Tilläggsfinansiering på 7 miljoner euro per år anvisas för genomförandet från och med 2020. Utskottet kan ställa sig bakom reformerna, men ser det som beklagligt att statsandelsreformen på kulturområdet inte kunde genomföras fullt ut till följd av den begränsade tilläggsfinansieringen. Utskottet ser det som nödvändigt att den övergripande reformering av statsandelsfältet på kulturens område som beretts länge genomförs under den kommande ramperioden och att tillräckliga tilläggsinsatser reserveras för detta ändamål.

Det är ytterst positivt, menar utskottet, att det under ramperioden finns medel för brådskande investeringsbehov på verksamhetsområdet kultur, såsom 0,5 miljoner euro för orgelanskaffningen till Musikhuset, 1 miljon euro för ombyggnad av vissa byggnads- och kulturhistoriskt betydelsefulla bostadshus på Sveaborg och 0,98 miljoner euro för utvidgning och grundlig renovering av

Utlåtande KuUU 5/2018 rd

samemuseet Siidas lokaler. Här vill utskottet erinra om hur brådsande behovet är att renovera lilla scenen i Nationalteatern. För det ändamålet måste tillräcklig finansiering stå att finna.

Utskottet vill också hänvisa till sitt utlåtande till social- och hälsovårdsutskottet om propositionen med förslag till lag om familjepensioner som beviljas utifrån extra konstnärspensioner (KuUU 12/2017 rd — RP 58/2017 rd). Kulturutskottet inskräpte i utlåtandet bland annat att konstnärers inkomstbildning är ganska blygsam, stipendietagarnas intjäning av pension liten och exempelvis privata pensionsförsäkringar möjliga endast för ett fåtal. Konstnärernas pensionskydd kräver utveckling. Utskottet underströk att det stora antalet årliga pensionsansökningar (ca 500 per år) visar att det finns ett behov av extra konstnärspension.

När de stora åldersklasserna går i pension ökar behovet av att justera de pensioner som beviljas, understryker utskottet fortfarande.

Ungdomsarbete

Enligt rambeslutet ska verkstadsverksamheten för unga och det uppsökande ungdomsarbetet effektiviseras och verksamhetens effekt förbättras. I projektet Ungdomsgarantin ändras i riktning mot en kollektiv garanti intensifieras samarbetet mellan dem som erbjuder tjänster för ungdomar och dessutom samlas det in exempel på bra verksamhetsmodeller som kan utnyttjas i hela landet.

När det gäller hur ungdomsarbetet ska organiseras hänvisar utskottet till sitt utlåtande till social- och hälsovårdsutskottet om regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagstiftning om inrättande av landskap och om en reform av ordnandet av social- och hälsovården samt till lämnande av underrättelse enligt artikel 12 och 13 i Europeiska stadgan om lokal självstyrelse (KuUU 11/2017 rd — RP 15/2017 rd). I utlåtandet ser utskottet bland annat det som viktigt att man om landskapsreformen genomförs fortsatt utnyttjar verkstädernas kompetens när det gäller att bedöma servicebehovet hos dem som har en svag arbetsmarknadsposition och att förfarandena för hur kunderna styrs till verkstäderna i fortsättningen måste vara fungerande och flexibla på ett sätt där man undviker överlappningar mellan olika verksamhetsformer. Utskottet upprepar denna ståndpunkt.

Motion och idrott

I sitt ovan nämnda utlåtande om vård- och landskapsreformen och även i ett färskt utlåtande till förvaltningsutskottet om regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagstiftning om verkställigheten av landskapsreformen och om omorganisering av statens tillstånds-, styrnings- och tillsynsuppgifter (KuUU 4/2018 rd — RP 14/2018 rd) understryker utskottet behovet att utveckla det regionala motions- och idrottsväsendet och även motionens och idrottens allt viktigare roll i social- och hälsovårdssektorns servicekedja. Utskottet ser det som självklart att det under ramperioden uppstår ett behov av att effektivisera det regionala och lokala samarbetet mellan motions- och idrottssektorn och aktörerna på andra områden. Detta kommer också att kräva betydande tilläggssatsningar under ramperioden.

Utlåtande KuUU 5/2018 rd

Upphovsrätt

Enligt rambeslutet ska kompensationen för kopiering för enskilt bruk enligt upphovsrättslagen (404/1961) sänkas till följd av minskade kopieringsmängder med 2 miljoner euro 2019 och med 4 miljoner euro från och med 2020. Kulturutskottet kan inte ställa sig bakom ett sådant linjebeslut.

År 2014 blev kompensationen budgetbaserad i Finland, påpekar utskottet. Det bestämdes att kompensationen skulle uppgå till 11 miljoner euro. När den nivån fastställdes undersöktes enligt inkommen utredning varken omfattningen på kopieringen eller den skada kopieringen ger upphov till. Någon adekvat konsekvensanalys gjordes inte av beslutet, och rättsinnehavarna sade redan då att nivån är för låg. Att avgiftsnivån bestämdes till 11 miljoner euro bygger i stor utsträckning på intäkterna av den tidigare kompensationsavgiften, den så kallade anordningsbaserade avgiften. Det systemet urholkades och före 2015 togs avgiften inte längre ut för mer än 4 procent av handeln med kopieringsutrustning.

Utskottet ser det som mycket viktigt att den avgiftsnivå som bestäms för 2019 motsvarar en rimlig kompensation för den olägenhet kopiering för enskilt bruk orsakar. Den nuvarande budgetkompensationen på 11 miljoner euro innebär enligt de senaste undersökningarna om kopiering en ersättning på 4,4 cent per kopia och 92 cent per person och år.

Totalbeloppet på kompensationsavgiften är inte betydelsefullt vilka ekonomiska mått man än använder, understryker utskottet. Däremot är avgiften väsentlig både för enskilda betalningsmottagare och för dem som utnyttjar medel som används för gemensamma ändamål (inkl. Audiovisuallisen kulttuurin edistämiskeskus AVEK, Musiikin edistämisseäitiö MES och Upphovsrättens informations- och övervakningscentral TTVK).

Utskottet hänvisar till ett uttalande som riksdagen godkände den 10 december 2014. Där förutsätter riksdagen att regeringen har beredskap att differentiera finansieringen av kompensationsavgiften exempelvis genom att vid sidan av budgetfinansiering också ta i bruk ett täckande anordningsbundet avgiftssystem, om det inte med statlig finansiering är möjligt att betala en rimlig kompensation (fair compensation) för privatkopiering i överensstämmelse med EU:s informationssamhällsdirektiv 2001/29/EG. Enligt uttalandet ska regeringen lämna en rapport om saken till kulturutskottet före utgången av 2018.

Kulturutskottet ser gärna att finansutskottet noga utreder grunderna för att sänka beloppet på kompensationen för kopiering för enskilt bruk med beaktande av riksdagens uttalande.

Utbildningsstyrelsens resurser

Sakkunniga som utskottet hört har framfört att de anslag som Utbildningsstyrelsen anvisas i rambeslutet inte medger långsiktig och högklassig utveckling av verksamheten när man beaktar de uppgifter myndigheten fått de senaste åren och de nya uppgifter som ingår i propositioner som riksdagen behandlar. De omkostnadsanslag som förts över från tidigare år kommer enligt en preliminär uppskattning att ta slut redan 2018. Utskottet vill framhäva Utbildningsstyrelsens särskilda betydelse som central planerings-, förvaltnings- och analysenhet inom utbildningssektorn. Utskottet ser allvarligt på bedömningarna om att de reserverade anslagen i ramplanen är otillräckli-

Utlåtande KuUU 5/2018 rd

ga och uppmanar finansutskottet att se till att myndigheten har tillräckliga resurser under rampe-
rioden.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Kulturutskottet föreslår

att finansutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors 18.5.2018

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Tuomo Puumala cent
vice ordförande Sari Multala saml
medlem Li Andersson vänst
medlem Ritva Elomaa saf
medlem Eeva-Johanna Eloranta sd
medlem Jukka Gustafsson sd
medlem Marisanna Jarva cent (delvis)
medlem Kimmo Kivelä blå
medlem Hanna Kosonen cent
medlem Mikaela Nylander sv
medlem Ulla Parviainen cent
medlem Sari Sarkomaa saml (delvis)
medlem Sami Savio saf
medlem Jani Toivola gröna
medlem Pilvi Torsti sd
medlem Raija Vahasalo saml
ersättare Tiina Elovaara blå (delvis)
ersättare Timo Heinonen saml (delvis)
ersättare Eeva-Maria Majjala cent (delvis)
ersättare Mirja Vehkaperä cent (delvis).

Sekreterare var

utskottsråd Marja Lahtinen
utskottsråd Kaj Laine.

Utlåtande KuUU 5/2018 rd Avvikande mening 1

AVVIKANDE MENING 1

Motivering

Finlands skola är än så länge bland de bästa i världen och därför ska vi satsa på den och inte nedmontera den. En avgiftsfri skola är den bästa garanten för ett jämlikt och jämställt Finland, den är identitetsskapande och kulturbärande. En bred allmänbildning, mångsidiga språkkunskaper och sociala färdigheter är viktiga för medborgarnas och landets framgång.

De genomförda nedskärningarna inom utbildningssektorn utgör ett reellt hot mot undervisningens och forskningens kvalitet vilket allvarligt äventyrar landets konkurrenskraft och möjligheter till tillväxt och välbehövligt uppsving inom ekonomin och sysselsättningen i vårt land. För Finland är satsningen i humankapital livsviktig för landets välmående både på kort och på längre sikt.

Före valet lovades att det inte ska sparas på utbildningen. Regeringens planer visar att dessa löften helt saknade täckning. När de övriga samhällssektorerna går på sparlåga på grund av det rådande ekonomiska läget är det ytterst kortsynt att ytterligare hota den sektor som utgör vårt trumfkort – det vill säga den högklassiga och väl utbyggda utbildningen. Vi måste satsa på kunskap och utbildning för att klara oss i den globala ekonomin, med målsättningen att bli en av världens ledande kunskapsnationer.

De genomförda nedskärningarna inom utbildningen motsvarar inte de målsättningar som regeringen själv satt upp. Dessutom bör det påpekas att de små tilläggssatsningar som regeringen gör för att lappa ihop det hela inte räcker som kompensation för de massiva nedskärningarna.

Småbarnspedagogik

Finland ligger under genomsnittet i OECD-länderna i fråga om barnens deltagande i dagvård och förskola. I många andra länder anses den småbarnspedagogiska verksamheten vara ytterst viktig för barnens utveckling. I Finland har vi däremot en benägenhet att se barnomsorgen enbart som en förvaringsplats som tillåter föräldrarna att förvärvsarbeta. Det är dock ingen anledning att, inom de funktioner som samhället erbjuder, låta barnets rätt till en god uppväxt, uppfostran och utbildning utsättas för försvagningar av statsekonomiska skäl.

Att bara cirka 75 procent av barnen över tre år i Finland deltar i småbarnspedagogisk verksamhet är ett stort missförhållande. Nivån är klart lägre än i de andra nordiska länderna. Därför måste vi absolut förnya småbarnspedagogiken i Finland.

En hög kvalitet på småbarnspedagogiken lägger grunden för ett livslångt lärande och för likvärdiga förutsättningar för barnen. Därför är det ansvarslost att regeringen begränsar den subjektiva rätten till dagvård och ökar gruppstorlekarna.

Den subjektiva rätten till dagvård är en fråga om barnens rätt till högkvalitativ småbarnspedagogik. Familjeförhållanden varierar och där är samhällets möjligheter till åtgärder begränsade medan samhällets styrmekanism för att ge barnen bästa möjliga start i livet finns inom uppfostran och

Utlåtande KuUU 5/2018 rd

Avvikande mening 1

utbildning. Alla undersökningar visar att en högklassig småbarnspedagogik har en mycket gynnsam och långvarig verkan på barnets utveckling. Effekterna sträcker sig ända in i tonåren. De medel som avsätts för en jämlik utbildning bör därmed också kunna användas till att främja jämlikhet inom den småbarnspedagogiska verksamheten.

Regeringens politik har lett till större gruppstorlekar. Ändringen av relationstalet innebär att det tillåts fler barn per vårdare. Det leder samtidigt till större grupper. Det ökande antalet barn som får dagvård på deltid har samma effekt. Det leder till att barnets rätt till en högklassig småbarnspedagogisk verksamhet inte uppfylls. Det är ytterst problematiskt med hänsyn till barnens delaktighet och likabehandlingen av barn. I och med att grupperna växer kan barnets individuella behov inte beaktas tillräckligt väl.

Regeringens försök med avgiftsfri småbarnspedagogisk verksamhet är ett steg i rätt riktning men det räcker inte. Svenska folkpartiet har i sin familjepolitiska totalreform föreslagit att alla barn som fyllt tre år ska ha rätt till fyra timmar gratis förskoleverksamhet per dag. Det skulle innebära sänkta dagvårdsavgifter, vilket i sin tur bidrar till att minska tröskeeffekterna.

Grundläggande utbildning

Finlands skola hör än så länge till de bästa i världen och därför ska vi satsa på den. En avgiftsfri skola är den bästa garanten för ett jämlikt och jämställt Finland, den är identitetsskapande och kulturbärande. En bred allmänbildning, mångsidiga språkkunskaper och sociala färdigheter är viktiga för medborgarnas och landets framgång. Under recessionen på 1990-talet förstod man att skona kunskapssatsningarna från nedskärningarna och det var klokt, det borde vi hålla i minnet också nu. Satsningarna på en jämlik tillgång till utbildning är också satsningar på barnens välbefinnande och kunskaper.

Den allmänbildande utbildningen ska vara en av symbolerna för utbildning och kompetens i Finland. Styrkan och mervärdet i den finländska skolan har varit att alla barn har fått lika möjligheter till framgång oavsett bakgrund. Pisaundersökningen 2015 avslöjar oroväckande trender som håller på att förstärkas.

Skillnaderna mellan skolorna är fortfarande små i hela landet. Däremot anses de regionala skillnaderna öka. Det är västra och östra Finland som klarar sig sämst. Familjens socioekonomiska ställning inverkar allt mer på barnets skolframgång i Finland. Detta gäller såväl naturvetenskapliga ämnen och matematik som läsfärdighet. Genomsnittresultaten i läskunnighet har sjunkit mest i de skolor som har många elever från familjer i den lägsta socioekonomiska nivån. Om utvecklingen fortsätter på detta sätt växer skillnaderna mellan barnen och deras skolframgång ytterligare mellan de socioekonomiska grupperna. Utbildning, arbetslöshet och social sammanhållning går i arv. För att barnen ska kunna ges bästa möjliga förutsättningar för att klara sig måste vi satsa resurser på att göra skolan mer jämlik.

Lika möjligheter inom den grundläggande utbildningen kan garanteras med närskolor, individriktat lärande, gruppstorlekar som beaktar gruppens sammansättning och bra elevvård. Andra hörnstenar för jämlik utbildning är ett fungerande samarbete mellan hem och skola, flexibla undervisningsarrangemang, fungerande stöd- och specialundervisning och multidisciplinärt samar-

Utlåtande KuUU 5/2018 rd

Avvikande mening 1

bete mellan skolan, ungdomsarbetet och andra aktörer. Dessutom är det viktigt med gott ledarskap inom kommunernas undervisningsväsende. Ett tillräckligt antal behöriga lärare är en nyckelfråga.

De närliggande daghemmen och skolorna intar en nyckelställning när det gäller att trygga jämlikheten i utbildningen. Det är mycket viktigt att familjerna har en positiv tanke om de närliggande skolorna och daghemmen. Det bidrar till att invånarna fäster sig vid sitt grannskap, och det ökar gemenskapen. Ojämligheten ökar om vissa familjer skickar sina barn till andra skolor och daghem än de som finns i näromgivningen. Kommunerna bör målmedvetet stärka daghemmen och skolorna genom positiv särbehandling och genom planläggnings- och bostadspolitiken.

Utbildningen på andra stadiet

Det är klart att andra stadiet kräver en översyn. Det går att gallra ut onödiga överlappningar, lokalanvändningen kan bli effektivare och onödiga strukturer kan rivas. Allt detta förband sig Svenska riksdagsgruppen till redan under förra valperioden. I samband med budgetförslaget för 2017 lämnade regeringen en framställning till riksdagen enligt vilken stora besparingar inom yrkesutbildningen ska genomföras. Nedskärningarna görs utan att det finns en realistisk plan på hur yrkesskoleutbildningen kunde reformeras. Det är osäkert hur regeringen i praktiken tänker säkerställa den regionala tillgången till yrkesutbildning. Situationen för de små och sårbara svensk-språkiga yrkesutbildningsenheterna är ytterst oroväckande.

Reformen av yrkesutbildningen får inte öka ojämlikheten. Till exempel närundervisningen och studiehandledningen måste tryggas. Studiehandledning är viktigare än någonsin på alla stadier av utbildningen. Därför är det bra att regeringens proposition med förslag till gymnasielag innehåller mer studiehandledning.

Fritt bildningsarbete

Det fria bildningsarbetet fyller en central funktion för livslångt lärande. Finland har 308 läroanstalter som erbjuder folkbildning och var femte finländare deltar årligen i verksamhet inom det fria bildningsarbetet runtom i Finland.

Fritt bildningsarbete är öppet för alla, fördelaktigt och lätt att närma sig. Det har haft en särskilt viktig roll i integrationen av invandrare. Genom fritt bildningsarbete har invandrare haft möjlighet att lära sig Finlands nationalspråk. Ett av Finlands starkaste trumfkort är en utbildning av hög kvalitet som det är lätt att bli antagen till, och vi anser att regeringen bedriver en kortsiktig sparpolitik när den minskar anslagen för fritt bildningsarbete. Regeringen har uppställt ambitiösa mål för att höja sysselsättningen och konkurrenskraften. Att spara in på utbildning och kunskapsutveckling står i strid med dessa mål.

Högskoleutbildning

Hög kompetens, utbildning och bildning har under hela självständigheten utgjort grunden för Finlands framgångar. Utbildningen är också en avgörande nyckel till morgondagens framgångar. Vi måste satsa på kunnskap och utbildning för att inte tappa konkurrenskraft och för att klara oss in-

Utlåtande KuUU 5/2018 rd

Avvikande mening 1

ternationellt. Finland måste ligga i framkant när det gäller kompetens, utbildning och forskning. Högklassig och kostnadsfri utbildning är den främsta förutsättningen för att alla medborgare oberoende av bakgrund får jämlika möjligheter till ett framgångsrikt liv.

Före riksdagsvalet lovade de nuvarande regeringspartierna att det inte ska skäras ned på utbildningen. Regeringen Sipilä har skurit mycket hårdhänt i högskoleutbildning och forskning. Nedskränkningarna har riktat sig mot universiteten, yrkeshögskolorna, Finlands Akademi och Tekes. Regeringen har dessutom fryst universitetsindexet och yrkeshögskoleindexet fram till 2019.

Är det verkligen så här regeringen tänker få den finländska ekonomin på fötter? Vi borde i stället göra helt tvärtom. Finland är ett av världens mest utbildade länder, men i fråga om den vetenskapliga nivån ligger vi redan nu efter nästan alla OECD-länder. I stället för nedskränningar behöver vi djärva satsningar på högskoleundervisningen och forskningen. Den strategin hjälpte oss övervinna depressionen på 1990-talet.

Studiepenning, bostadsbidrag och studielån

Studiestödet utgör grundtrygghet för studerande. Ingen annan befolkningsgrupp har drabbats av så pass stora nedskränningar av den grundläggande försörjningen. Det vittnar om att regeringen nonchalerar studerande och utbildning. De studerandes jobb är att studera. Också de måste kunna leva utan tvånget att ta lån, och därför är regeringens nedskränningar i studiestödet oskäliga. Att försvaga studiestödet och göra det lånebetonat minskar jämlikheten inom utbildningen. I ett läge där den akademiska arbetslösheten ökar vill regeringen öka oron och rädslan för att fastna i skuldsättning hos de studerande som söker sig till en osäker arbetsmarknad. Det skapar ingen framtidsstro, men kan i värsta fall rasera den.

Att i detta sammanhang hålla fast vid inkomstgränser är paradoxalt eftersom det leder till att möjligheterna begränsas för de studerande att jobba vid sidan av studierna. Inkomstgränserna för studiestödet medför dessutom huvudbry för många studerande som tvingas återbetala stödmånader eller sluta jobba. Arbetserfarenhet under studietiden är en viktig första kontakt med arbetslivet och inom många branscher ett villkor för att få jobb. Därför vill vi höja de studerandes egna inkomstgränser med 50 procent.

Avvikande mening

Jag föreslår

att finansutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors 18.5.2018

Mikaela Nylander sv

Utlåtande KuUU 5/2018 rd Avvikande mening 2

AVVIKANDE MENING 2

Motivering

Regeringen har under denna period skurit ned oskäligt mycket i utbildningen, forskningen och kulturen. Statsrådets redogörelse om planen för de offentliga finanserna 2019—2022 innehåller emellertid vissa satsningar för att kompensera för nedskärningarna. Som ett exempel kan nämnas jämlikheten inom utbildningen, som stöds genom pengar till den småbarnspedagogiska verksamheten så att gruppstorlekarna kan minskas och ytterligare personal anställas till daghem i utsatta områden.

De nedskärningar som gjorts denna period inom de olika utbildningssektorerna är emellertid historiskt stora och därför är de föreslagna satsningarna otillräckliga för att kompensera för finansieringsunderskottet på de olika utbildningsstadierna. Finlands ställning som ledande land inom kompetens, utbildning och forskning har försämrats.

En del kommuner har lyckats kompensera för regeringens nedskärningar, medan andra har tvingats genomföra nedskärningarna rakt av och minskat på närundervisningen samt begränsat barnens tillgång till småbarnspedagogik. I 32 procent av kommunerna minskades den grundläggande undervisningen år 2016. Skillnaderna i antal undervisningstimmar kan uppgå till rentav ett halvt läsår under grundskolans nio år.

Finansieringen måste öka märkbart på alla utbildningsstadier om vi vill säkerställa en jämlik utbildning, möjligheterna att studera och en högklassig utbildning. Indexfrysningen i fråga om högskolorna måste genast upphävas.

För närvarande pågår arbetet med en vision som ska leda till en målbild för högskoleutbildningen och forskningen. Målet är att visionen ska stärka det livslånga lärandet och höja den nationella utbildningsnivån. Enligt visionen ska Finland fortsatt vara en föregångare inom teknologi och forskning.

Nedskärningarna i högskolorna står ändå i bjärt kontrast till målen enligt högskolevisionen och stör dessutom uppnåendet av visionen. Forskning och högskoleutbildning av hög kvalitet kräver framför allt långsiktig finansiering. Finland är i förhållande till de viktigaste jämförelseländerna (såsom Sverige och Norge) det enda landet där forskningsfinansieringen har minskat radikalt de senaste länderna både i absoluta tal och i förhållande till BNP.

Nedskärningarna i yrkesutbildningen är av aldrig tidigare skådad omfattning, och de har lett till mindre personal, resurser och direktundervisning, vilket sätter undervisningen och jämlikheten inom yrkesutbildningen på spel. Tilläggsfinansieringen på 15 miljoner euro till yrkesutbildningen är otillräcklig för att kompensera för det underskott som regeringen orsakat genom en nedskärning på 190 miljoner euro.

Det är bara genom tillräckliga anslag som vi kan garantera var och en lika möjligheter till utbildning. Om vi vill att utbildningen ska vara jämlik måste utbildningen på andra stadiet vara gratis.

Utlåtande KuUU 5/2018 rd
Avvikande mening 2

Det föreslagna studiemedelstillägget till studiepenningen är ett litet framsteg, men utgör ingen lösning på de studerandes ekonomiska trångmål, som alltför ofta leder till avbrutna studier. De studerandes utgifter för studiemedel är störst i början av terminerna och av olika perioder, vilket gör att ett månatligt studiemedelstillägg är problematiskt.

På kulturens område förbättras verksamhetsförutsättningarna för de så kallade fria grupperna inom utövande konst, vilket är ett viktigt framsteg. Totalreformen genomförs ändå inte fullt ut eftersom varken teatrar eller orkestrar berörs av reformen. Dessutom framgår det inte av redogörelsen hur de sju miljoner euro som avsätts ska fördelas mellan museer och fria grupper.

Regeringen föreslår att kompensationen för kopiering för enskilt bruk enligt upphovsrättslagen sänks eftersom allt färre kopior tas. Detta är en oroväckande riktning på utvecklingen för upphovsmännens och andra rättsinnehavares vidkommande. Den nuvarande kompensationsnivån på 11 miljoner euro är redan i sig otillräcklig, varför nedskärningen är oskälig och måste återtå. Om vi vill att den kreativa ekonomin ska frodas och utvecklas måste konstnärer och upphovsmän garanteras rimlig kompensation när verk och objekt för närstående rättigheter kopieras för enskilt bruk med stöd av begränsningen enligt upphovsrättslagen.

Avvikande mening

Jag föreslår

att finansutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors 18.5.2018

Jani Toivola gröna

Utlåtande KuUU 5/2018 rd Avvikande mening 3

AVVIKANDE MENING 3

Motivering

Regeringen har tyvärr i stället för att långsiktigt utveckla samhället valt att pyssla – satsningarna på ökad jämlikhet och utbildning är nämligen helt kosmetiska i förhållande till de tidigare nedskärningarna. Det som behövs nu är reformer som stärker förutsättningarna för sysselsättning och ekonomisk tillväxt på lång sikt och som ökar rättvisan och stärker allas delaktighet och framtids-tron. För att förutsättningarna för tillväxt ska öka krävs det dels utbildningssatsningar, dels också nya satsningar på forskning, produktutveckling och innovation.

Det framgick klart av sakkunnigutfrågningen och yttrandena att regeringen så gott som totalt saknar en vision för hur Finland borde utvecklas nästa årtionde. De massiva nedskärningarna inom utbildningen har lett till att man inom alla delar av utbildningssektorn kippar efter andan medan regeringen ser ut att bara för formens skull erbjuda konstgjord andning.

Planen för de offentliga finanserna innehåller spridda stödåtgärder för barn och barnfamiljer inom olika förvaltningsområden, men de utgör ingen tydlig helhet för att garantera alla barn och unga välbefinnande och jämlika studiemöjligheter samtidigt som övriga mål för livslångt lärande säkerställs. Det bästa sättet att säkerställa hög kvalitet på den småbarnspedagogiska verksamheten och på utbildningen är genom tillräcklig basfinansiering och tilläggsfinansiering som stöder utvecklingsarbetet. Anslagen för olika utvecklingsändamål bör samlas under ett färre antal moment i statsbudgeten än vad som nu är fallet; på det sättet kan utvecklingsanslagen beviljas som större poster med större genomslag.

Utbildningssektorn behöver modiga beslut med sikte på framtiden. Socialdemokraterna vill att den nuvarande nioåriga grundskolan ska fortsätta utan avbrott med ett treårigt andra stadium som utgör läroplikt. Också skolstarten behöver göras smidigare så att förskoleundervisning ordnas flexibelt för 5–6-åringar, vilket möjliggör flexibel skolstartsålder.

Enligt rådet för utvärdering av den ekonomiska politiken skulle en höjning av läropliktsåldern till 18 år betydligt öka den andel personer i åldersklassen som avlägger examen på andra stadiet och det skulle ge en betydande nytta i fråga om dessa personers sysselsättning och inkomster. Det syns på lång sikt också som en förbättring av läget för de offentliga finanserna. Att förlänga läroplikten vore ett direkt, väl inriktat och kostnadseffektivt sätt att förbättra situationen på arbetsmarknaden för dem som utestängs från utbildning.

Yrkesutbildning och gymnasieutbildning utgör en del av den grundläggande utbildningen som ger alla färdigheter till fortsatta studier, livslångt lärande och en bred allmänbildning. Vissa riktar mer in sig på att fortsätta vid högskolor och att skaffa sig yrkesmässig kompetens och yrkesfärdigheter.

Socialdemokraterna vill att alla efter grundskolan ska ha en stark medborgerlig kompetens som gör det möjligt att klara sig och vara delaktig i samhällsförändringarna.

Utlåtande KuUU 5/2018 rd

Avvikande mening 3

Trygga verksamheterna vid Utbildningsstyrelsen

Rambeslutet innehåller inte de anslagstillägg som Utbildningsstyrelsen föreslog för finansiering av arbetslivskommissionerna och innovationscentret i anslutning till styrelsen och webbtjänsten oppimaisema.fi. Vidare innehåller rambeslutet inget extra anslag för utveckling och förvaltning av informationsresursen inom småbarnspedagogiken, som Utbildningsstyrelsen föreslås få ansvar för i den föreslagna nya lagen om småbarnspedagogik.

Nuvarande Utbildningsstyrelsen bildades 2017 och 2018 av den tidigare styrelsen och Centret för internationell mobilitet och internationellt samarbete CIMO. Till den nya styrelsen fogades också som fristående enheter Nationella centret för utbildningsutvärdering (Karvi) och kansliet för studentexamensnämnden. När en ny myndighet inrättas uppstår det extrakostnader exempelvis för införande av ett nytt lönesystem, förnyade e-tjänster och omorganisering av lokalerna. De anslag som Utbildningsstyrelsen anvisas i rambeslutet medger inte långsiktig och högklassig utveckling av verksamheten när man beaktar de uppgifter myndigheten fått de senaste åren och de nya uppgifter som ingår i propositioner som riksdagen behandlar. De omkostnadsanslag som förts över från tidigare år kommer enligt en preliminär uppskattning att ta slut redan i år. Utbildningsstyrelsens anslag måste höjas rejält.

I sitt yttrande om den föreslagna nya gymnasielagen påpekar Utbildningsstyrelsen att uppskattningarna om gymnasiereformens kostnadseffekter ter sig synnerligen försiktiga, särskilt uppskattningarna om den ökade arbetsinsats som rekryteringen av speciallärare kräver. Dessutom konstaterar styrelsen i sitt yttrande att behovet av specialundervisning varierar beroende på utbildningsanordnare och att det därför vore bra om denna variation beaktas i grunderna för bestämmande av den statliga finansieringen av gymnasieutbildning.

Yrkesutbildning

Yrkesutbildningsreformen förde med sig att de som ordnar yrkesutbildning har haft nya och mer omfattande åligganden från ingången av 2018. Kommunförbundet gör den uppskattningen att dessa nya uppgifter ökar anordnarnas kostnader med cirka 80 miljoner euro.

Utbildningsanordnarna har ändå inte kompensats för dessa kostnader för nya och mer utvidgade uppgifter på det sätt som lagen förutsätter. I stället drabbades yrkesutbildningen redan 2017 av besparingar på 190 miljoner euro i enlighet med regeringsprogrammet.

Den senaste uppgiften är det system för studeranderespons som är kopplat till finansieringen och där verkställighetskostnaderna är omfattande. Det finns en överenskommelse om att kommuner och samkommuner ska kompenseras för permanenta tilläggsuppgifter och tilläggsåligganden genom mer statsbidrag.

Även om inga fler nedskärningar skulle göras efter 2017 är medlen för yrkesutbildning de facto 2018 fortsatt mindre än året innan. Detta beror bland annat på att kompetensprogrammet för unga vuxna avslutades. När det gäller förändringarna i arbetslivet har regeringen uppställt som mål att en miljon finländare ska omskolas. Förändringarna sker nu så pass snabbt att det effektivaste sät-

Utlåtande KuUU 5/2018 rd

Avvikande mening 3

tet att svara på utmaningen är genom yrkesutbildning. Yrkesutbildningens andel av en miljon kommer att vara minst hälften.

Till följd av det nya finansieringssystemet och administrativa reformer har vissa utbildningsanordnare så sent som i år förlorat flera tiotal procent av sina medel. Enligt en utredning från organisationen för utveckling av yrkeskompetensen AMKE har nedskärningarna proportionellt sett mest gällt de utbildningsanordnare som specialiserat och koncentrerat sig på vuxenutbildning samt fått resultatbaserad finansiering för högklassig verksamhet.

Samtidigt visar statsrådets egen utredning att det uttryckligen är yrkesinriktad arbetskraftsutbildning som bäst bidrar till att långtidsarbetslösa, lågutbildade och äldre arbetskraft får jobb.

Regeringen stöder reformen av yrkesutbildningen genom att för 2019 bevilja 15 miljoner euro för yrkesutbildning. Också 2018 års budget innehåller ett sådant tillskott på 15 miljoner euro för reformgenomförandet, men budgeten för yrkesutbildning var då mindre än under föregående år. Det beror på andra nedskärningar. Och inte heller för kommande år finns det några planer på att öka anslagen för yrkesutbildning, även om det samtidigt råder brist på kompetent arbetskraft på arbetsmarknaden.

Utifrån kommunernas och samkommunernas preliminära uppgifter för 2017 uppvisade mer än 80 procent av dem som ordnar yrkesutbildning ett negativt resultat för räkenskapsperioden. De faktiska möjligheter som utbildningsanordnare inom yrkesutbildningen har att ordna yrkesutbildning enligt den lagstiftning som gäller verksamheten har försämrats märkbart. Detta försämrar i synnerhet möjligheterna för studerande med sämre studiefärdigheter och studieförmåga att avlägga yrkesexamen på andra stadiet.

Basfinansieringen för yrkesutbildning måste stärkas, för då kan de föreslagna utvecklings- och stödåtgärderna genomföras på bästa sätt lokalt.

Vi bör se till att läget i fråga om finansiering av yrkesutbildningen inte blir ett oskäligt stort problem när det gäller att genomföra den högklassiga och studerandeorienterade yrkesutbildningsreformen på läroanstaltsnivå. Därför bör mer pengar skjutas till särskilt för att möjliggöra tillräckligt stöd till studerande med särskilda behov och för att säkerställa sådan handledning som behövs för att på ett högkvalitativt sätt genomföra planen för utveckling av den individuella kompetensen, tillräcklig sådan undervisning och handledning som krävs inom utbildning på arbetsplatsen och en tillräcklig omfattning på den undervisning som läraren ger.

Livslångt lärande

Livslångt lärande och examensinriktad fortbildning hör till de mest brännande frågorna inom vår utbildningspolitik. Trots det är satsningarna på livslångt lärande små i ramplanen och de saknar dessutom ambition.

Om vi verkligen vill vara beredda på de utmaningar som förändringarna i arbetslivet och kompetensunderskottet för med sig måste vi satsa större, och dessutom ska satsningarna gälla även andra branscher än de där det råder brist på arbetskraft. Ett vettigare sätt att åtgärda bristen på kun-

Utlåtande KuUU 5/2018 rd

Avvikande mening 3

nigt folk är att också öka högskolornas basfinansiering. Det som krävs är både noggrant avgränsade åtgärder, såsom fortbildning för bristbranscherna, och bredare åtgärder som ger högskolorna faktiska möjligheter att själva förbereda sig för de utbildningsutmaningar som förändringarna i arbetslivet medför.

I Finland finns mer än 600 000 personer i arbetsför ålder med bara grundskolekompetens. Bara 43 procent av dem som endast har avlagt grundstadiet är sysselsatta. Utbildning på andra stadiet halverar risken för arbetslöshet. Därför krävs det långsiktiga åtgärder och program och inte bara punktinsatser.

Vi socialdemokrater vill att kompetensprogrammet för unga vuxna fortsätter och att vuxenutbildningen reformeras på ett sätt som stöder och ger alla möjlighet till livslångt lärande.

Högskoleutbildning och forskning

Det är i framtiden mycket viktigt att satsa på utbildning, kompetens, folkbildning och forskning om vi vill behålla vår välfärd. Kunniga människor har förmåga att handla och även själva bygga sin framtid. Den kompetens de har måste vara av toppklass i ett så pass litet land som Finland. Annars kan vi svårt ha hög internationell vetenskaplig och annan konkurrenskraft. De globala förändringarna i näringslivsstrukturen, befolkningsutvecklingen, klimatförändringen och andra faktorer innebär att vi kan bygga vår framtid bara på en stark grund av utbildning och forskning.

Årets plan för de offentliga finanserna innehåller inga nya satsningar på forskning, utan i stället riktas kompetensinsatserna in på andra delområden. Men utveckling av högklassig forskning och kompetens är långsiktig verksamhet som man förhoppningsvis satsar på i fortsättningen.

Planen för de offentliga finanserna nämner visionen för högskoleutbildningen och forskningen fram till 2030, där åtgärderna innebär att ”högskoleutbildningen och forskningen bättre arbetar för det finländska samhällets väl”. Att frysa universitetsindexet också för 2019 bidrar inte till att ge förutsättningar för att förverkliga visionen. Genom att återinföra indexet skulle man ha kunnat sörja för att förhöjningen av den allmänna kostnadsnivån inte leder till ytterligare nedskärningar i universiteten. Ett kapitaltillskott till universiteten skulle ha varit ett synnerligen betydande beslut och en långsiktig lösning när det gäller att stärka universitetens finansiella bas.

Universiteten dimensionerar sin verksamhet utifrån de tillgängliga resurserna. Det är önskvärt att den dimensionering som statsmakten bestämmer utgör en tillräcklig dimensionering för att Finland även framöver ska vara känt för bildning, kompetens och innovationer baserade på spetskompetens samt för framgång och välfärd som dessa genererar. Nu ser läget ut att vara extra svårt då i praktiken alla våra konkurrentländer märkbart ökar satsningarna på detta område. Vi får inte halka efter våra referensländer.

Matchningsproblemet på arbetsmarknaden kräver större satsningar på forskning, utveckling och innovation (FoUI) och på kompetensutveckling. FoUI-verksamhet gör Finland mer livskraftigt och därför krävs det åtgärder för utveckling av innovationer. Högskolorna fyller en viktig funktion och har värdefull kompetens inom FoUI och när det gäller att ordna utbildning som tjänar arbetslivet. Denna kompetens måste utnyttjas. Högskoleindexet har varit fryst hela regeringsperio-

Utlåtande KuUU 5/2018 rd

Avvikande mening 3

den. Exempelvis har yrkeshögskolornas basfinansiering minskat med 22 procent under 2012–2017 till följd av nedskärningar och en oförmånlig struktur på finansieringsmodellen. Detta äventyrar yrkeshögskolornas förmåga att klara av sin grundläggande uppgift. De har effektiviserat sin verksamhet märkbart när antalet studerande och examina legat på samma nivå samtidigt som pengarna minskat.

Finland har som mål uppställt att finansieringen av forskning, utveckling och innovationer (FoUI) ska nå upp till fyra procent av bruttonationalprodukten (BNP). Måluppfyllelse kräver mer privata FoUI-investeringar. Där intar de små och medelstora företagen en nyckelställning. Också arbetstillfällena i Finland föds inom de företagen. Den offentliga FoUI-finansieringen måste möjliggöra samarbete mellan företag och högskolor.

Om vi stärker yrkeshögskolornas FoUI-finansiering finns det chanser att den internationella finansieringen och inhemska privata finansieringen ökar.

Yrkeshögskolorna utgör en betydande FoUI-potential i Finland. År 2016 deltog mer än 9 000 externa partner i yrkeshögskolornas FoUI-verksamhet, över hälften av dem företag. De små och medelstora företagen är en alldeles särskild målgrupp. Tillämpad forskning är en lagstadgad uppgift för yrkeshögskolorna, men inga pengar har reserverats för ändamålet.

Studerandehälsovård

Nationella centret för utbildningsutvärdering har gjort en utvärdering av hur lagen om elev- och studerandevård har verkställts, och utvärderingen visade på stora brister i tillgången till psykolog och kurator för yrkesstuderande. Det som är särskilt oroväckande är att det i dagens läge inte råder regional jämlikhet i tillgången. En annan sak som gärna skulle få synas i regeringens finansieringspolicy är en analys av hur reformen av yrkesutbildningen påverkat elevhälsan.

Konstnärsstipendier

De ettåriga stipendierna är en viktig stödform för att ge konstnärer möjligheter att arbeta och den sysselsättande effekten kommer direkt. Bland annat finansutskottet har i sitt betänkande om statsbudgeten för 2015 påpekat att stipendierna är av stor vikt för de fria konstnärerna och att de för många är den viktigaste inkomstkällan. Konstrådet har föreslagit att antalet stipendier som årligen betalas ut som statliga konstnärsstipendier ökas med 100. Detta skulle direkt stödja konstnärernas arbetsvillkor på flera konstområden. Då främjas också det viktigaste målet för Centret för konstfrämjande (Taike) på ett betydande sätt och centret anser att det också skulle hjälpa kultur- och utbildningsministeriets konst- och konstnärspolitiska arbetsgrupp att ställa upp mål för sina riktlinjer. De nya stipendierna bör genom beslut av centret särskilt gälla unga konstnärer och de konstområden där det finns få eller inga anställningar.

De statliga konstnärsstipendiernas penningvärde släpar sedan andra hälften av 1990-talet tydligt efter den allmänna utvecklingen av inkomstnivån. Därför är det välkommet att Centret för konstfrämjande föreslår att konstnärsstipendierna höjs med tio procent. En sådan förändring skulle bidra till uppnående av målet att förbättra konstnärernas försörjningsmöjligheter och arbetsbetingelser.

Utlåtande KuUU 5/2018 rd
Avvikande mening 3

Museiverket

Museiverket har ett betydande budgetunderskott till följd av de stora anslagsnedskriningarna. Enligt finansplanen kommer underskottet att växa. Om vi vill bevara Museiverkets nuvarande servicenivå måste omkostnadsanslagen höjas. Även finansutskottet har uttryckt sin oro över hur väl anslagen räcker och krävt att man följer situationen och ger akt på anslagen.

Avvikande mening

Vi föreslår

att finansutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors 18.5.2018

Jukka Gustafsson sd
Eeva-Johanna Eloranta sd
Pilvi Torsti sd

Utlåtande KuUU 5/2018 rd Avvikande mening 4

AVVIKANDE MENING 4

Motivering

Regeringens extra satsningar i planen för de offentliga finanserna är verkligen små i förhållande till dess tidigare, enorma nedskärningar inom utbildningen. Finansplanen innehåller således inget nytt, utan regeringens linje för ökad ojämlikhet fortsätter även om konjunkturläget skulle medge betydande tilläggsatsningar. Det är mycket beskrivande för regeringens utbildningspolitik att regeringen inte ens under en högkonjunktur är beredd att avstå från indexfrysningarna, som drabbar alla utbildningsstadier. Planen för de offentliga finanserna utgör en fortsättning på regeringens splittrade och osammanhängande utbildningspolitiska linje som saknar långsiktig utveckling.

Regeringen utlovar 10 miljoner euro till stöd för en jämlik förskola 2019 och 7,5 miljoner 2020. Dessa pengar ska bland annat gå till mindre gruppstorlekar ”i utsatta områden”. Det var regeringen själv som såg till att grupperna med barn över tre år blev större, vilket innebär att den med sina ”jämlikhetspengar” de facto bara reparerar skadan. Dessutom har regeringens beslut att dra in den subjektiva rätten till dagvård ökat antalet deltidsgupper inom barnomsorgen. Också det beslutet innebär i själva verket att gruppstorlekarna växer, eftersom personaldimensioneringen är betydligt njuiggare när det gäller deltidsgupper. Jämlikhetspengarna ökar liksom regeringens tidigare beslut den regionala ojämlikheten, vilket märks både i kvaliteten på den småbarnspedagogiska verksamheten och på hur barnens lika rättigheter tillgodoses.

Ett mer effektivt och rättvist sätt än jämlikhetspengarna vore att riva upp regeringens beslut att införa större gruppstorlekar och att skrota den subjektiva rätten till dagvård. Vänsterförbundet anser dessutom att man borde införa en tvåårig obligatorisk förskola för 5–6-åringar och göra läroplikten mer flexibel, vilket gör det möjligt att bättre beakta barnet som individ när det gäller att börja i grundskolan. Vi har som mål att stegvis införa gratis småbarnspedagogik. Detta är effektiva metoder för att höja deltagarfrekvensen i den småbarnspedagogiska verksamheten, vilket är ett viktigt mål. Undersökningar visar att alla barn drar nytta av högklassig pedagogik i förskolan. Det är särskilt barn vars uppväxtmiljö är skadlig för deras utveckling som har stor nytta av den. Skadliga faktorer i uppväxtmiljön kan vara föräldrar med drog- eller hälsoproblem eller brister i den sociala kompetensen.

Yrkesutbildningen är det bästa exemplet på hur små regeringens ökade satsningar för 2019 är i förhållande till de tidigare, enorma nedskärningarna. Regeringen anvisar 15 miljoner euro för 2019 för genomförande av yrkesutbildningsreformen, vilket kan jämföras med den nedskärning på 190 miljoner euro som gjordes 2017. Regeringen Sipiläs enorma nedskärningar i yrkesutbildningen har exempelvis lett till att närundervisningen minskat när en stor del av läroanstalterna har tvingats säga upp anställda. Minskad närundervisning är en utmaning för många studerande som genomlever tonåren, men särskilt drabbas elever med inlärningssvårigheter, psyk- eller missbruksproblem eller annat behov av särskilt stöd. Närundervisning är särskilt viktigt i fråga om utbildning och integration för invandrare. Alla unga behöver på tröskeln till vuxenlivet stöd av en lärare i att studera och att lära sig för arbetslivet. Det är uppenbart att uppsägningarna dessutom

Utlåtande KuUU 5/2018 rd

Avvikande mening 4

har påverkat undervisningens innehåll och andan i läroanstalterna negativt och att de försvårar genomförandet av reformen av yrkesutbildningen.

Regeringen föreslår ett studiemedelstillägg på 46,80 euro som ska beviljas studerande i familjer med låga inkomster. De som har rätt till tillägget är studerande i andra stadiet som inte har fyllt 20 år och vars föräldrar har sammanlagda årsinkomster som underskrider 40 950 euro. Enligt regeringens uppskattning kommer omkring 40 000 studerande på andra stadiet att kunna få tillägget. Föräldrarnas årsinkomst är ändå inte någon adekvat och rättvis indikator på hur det ekonomiska läget påverkar de studerandes val. Regeringens modell är till exempel sådan att de flesta ensamstående studenter inte kan få tillägget och den beaktar inte heller i tillräcklig utsträckning de familjer där flera barn går andra stadiet samtidigt.

Vänsterförbundet anser att målet måste vara avgiftsfri utbildning på andra stadiet för alla. Detta kan uppnås om läromedlen är gratis och läropliktsåldern höjs, vilka båda är effektiva sätt att förebygga att någon utestängs från utbildning eller hoppar av studierna. En förlängd läroplikt skulle garantera varje ung person en plats i gymnasiet, på yrkesläroanstalt eller läroavtalsutbildning. Regeringens beslut om studiemedelstillägget visar att den inte är beredd att göra stora och långsiktiga strukturreformer såsom förlängd läroplikt, utan än en gång försöker den åtgärda problem med otillräckliga åtgärder.

Vänsterförbundet anser att andra stadiet i samband med en reform måste ses som en helhet. Detta sker bland annat genom att gymnasierna och yrkesläroanstalterna samarbetar mer i fråga om undervisningen och genom att hela åldersklassen garanteras samma rättigheter till exempelvis specialundervisning och annat stöd. Ett närmare samarbete mellan gymnasierna och yrkesläroanstalterna skulle underlätta studierna för de unga som är osäkra på sin studieinriktning och även underlätta ett byte från gymnasiet till yrkesutbildning och tvärtom. Samtidigt skulle studierna bli mer mångsidiga utan att de unga behöver avlägga dubbelexamen, vilket har upplevts som tungt.

Undervisnings- och kulturministeriet inledde våren 2017 arbetet med en vision för högskoleutbildningen och forskningen. Vänsterförbundet stöder målsättningen att mer än hälften av alla ungdomar avlägger högskoleexamen 2030 och att FoUI-finansieringens andel stiger till 4 procent av BNP. Tyvärr innehåller planen för de offentliga finanserna knappt några instrument alls för måluppfyllelse.

När det gäller forskningsanslag har den pågående regeringsperioden inneburit lägre anslag för högskolornas grundforskning. Vänsterförbundet siktar på att öka just denna finansiering och att utveckla finansieringsmodellerna i en riktning som stärker en självständig vetenskaplig forskning. Planen för de offentliga finanserna är en fortsättning på regeringen Sipiläs typiska sätt att öronmärka pengarna till forskningen genom flaggskeppsprojekt i stället för att stärka högskolornas basfinansiering. En stabil basfinansiering är en förutsättning för en långsiktig grundforskning och FoUI-verksamhet.

Det åtstramade läget på högskolorna märks exempelvis på att forskarnas yrkesbana blir osäkrare, vilket har fått många forskare att överväga ett karriärbyte. Osäkerheten i fråga om finansieringen stör dessutom koncentrationen på själva forskningen eftersom en stor del av forskarnas tid går åt till att hålla reda på alla ansökningar.

Utlåtande KuUU 5/2018 rd
Avvikande mening 4

Planen för de offentliga finanserna erbjuder inga medel för att förbättra de studerandes försörjning. En viktig orsak till att studierna försenas är att de studerande måste jobba vid sidan om på grund av försörjningsproblem. Ett högre studiestöd och en övergång till basinkomst är därför särskilt viktiga metoder för en ökad genomströmning. Ett annat viktigt sätt att garantera större flexibilitet i studierna är förbättra de studerandes möjligheter att slutföra sina studier smidigt. Dessutom måste ett tillräckligt antal studiepsykologer och tillräcklig handledning säkerställas.

Regeringen ser över finansieringssystemet för museer, teatrar och orkestrar genom att reformera statsandelssystemet för museer och genom att förbättra verksamhetsbetingelserna för så kallade fria grupper inom den utövande konsten. För detta ändamål anvisar regeringen totalt 7 miljoner euro från och med 2020. De beräknade kostnaderna för att reformera finansieringen av statsandelssektorerna och för andra reformer som genomförs samtidigt är emellertid 20 miljoner euro. Dessutom behövs det en indexjustering av det statliga stödet till de sektorerna för att det ska ligga på en nivå som motsvarar kostnadsutvecklingen. En indexjustering skulle kräva 23,7 miljoner euro. Totalt sett är behovet att extra pengar till statsandelssektorerna således 43,7 miljoner euro.

I planen för de offentliga finanserna reserveras tre miljoner euro för Studenternas hälsovårdsstiftelse (SHVS) 2019. Detta kan inte anses vara tillräckligt. I utkastet till lag om studerandehälsovård för högskolestuderande beräknas det kosta 5,9 miljoner 2018—2019 att utvidga SHVS:s service till dem som studerar vid yrkeshögskola.

Avvikande mening

Jag föreslår

att finansutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors 18.5.2018

Li Andersson vänst

Utlåtande KuUU 5/2018 rd

Avvikande mening 5

AVVIKANDE MENING 5

Motivering

Utveckling av högklassig undervisning, forskning och kompetens är långsiktig verksamhet som kräver målmedvetna satsningar. Tyvärr saknar planen för de offentliga finanserna både långsiktiga strategiska mål för utveckling av utbildningen och ekonomiska satsningar för att stödja sådana och dessutom även åtaganden att genomföra målen.

De besparingar som gällt anslagen för undervisnings- och kulturministeriets förvaltningsområde äventyrar framför allt verksamheten och utvecklingsarbetet inom förskolan, utbildningen och sektorn för motion, idrott och ungdomsfrågor under den kommande ramperioden. Sannfinländarnas utskottsgrupp vill särskilt uppmärksamma gruppstorlekarna, yrkesutbildningen, dess läge och framtid, den småbarnspedagogiska verksamheten och möjligheterna till utbildning och fritidsaktiviteter för barn i familjer med låga inkomster.

Vi sannfinländare vill ha tillräckligt små undervisningsgrupper och säkerställa att behoven hos elever i behov av särskilt stöd tillgodoses. Detta påverkar såväl elevernas och lärarnas som den övriga skolpersonalens välbefinnande. En lugn och fungerande inlärningsmiljö ger också möjlighet till goda inlärningsresultat. Vi förutsätter extra resurser för att minska storleken på undervisningsgrupperna och för de elever som är i behov av särskilt stöd.

Vi ser med oro på yrkesutbildningen och dess framtid. Yrkesutbildningen har drabbats av mycket omfattande nedskärningar redan i flera år. Det har inverkat negativt på utbildningen i termer av både tillgång och kvalitet. Nedskärningarna har också haft konsekvenser för övergångsfasen i yrkesutbildningen, eftersom yrkesutbildningen ter sig mindre lockande för dem som går ut grundskolan när de ekonomiska resurserna krymper och eleverna blir fler.

Utan ett utbud på utbildning av hög kvalitet upplever de unga inte yrkesutbildning som ett potentiellt alternativ, och då kan det bli svårare för enskilda elever att i en övergångsfas finna den mest lämpliga och intressanta utbildningen. Vi vill göra yrkesutbildningen mer flexibel och satsa på studiehandledningen. Tillgängligheten till yrkesutbildning och möjligheterna till fortsatta studier måste säkerställas i hela landet för att utbildningen fortsatt ska vara attraktiv. Besparingarna bör gälla administrationen och inte undervisningen.

Det fria bildningsarbetet och den utbildning detta ger höjer både folkbildningen och sysselsättningen. Läroinrättningarna inom det fria bildningsarbetet måste utnyttjas mer än nu för att ge handledning till utbildningar på andra stadiet, för att själva ge utbildning på andra stadiet och för att ordna mångsidig specialutbildning och fortbildning. Det fria bildningsarbetets betydelse för den andliga vitaliteten accentueras särskilt i ekonomiskt ansträngda tider. Vi måste bli bättre på att utnyttja de kreativa yrkenas ekonomiska potential. Det som i synnerhet måste främjas är att de berörda inhemska aktörerna får finansiella resurser.

Sannfinländarnas utskottsgrupp understryker vikten av att garantera barn och unga i låginkomstfamiljer utbildningsmöjligheter. I framtiden måste vi dessutom allt mer satsa på att stödja möjlig-

Utlåtande KuUU 5/2018 rd
Avvikande mening 5

heterna till idrottsaktiviteter på fritiden för barn i mindre bemedlade familjer. Främjande av motion och idrott är ett sätt att förebygga ökad ojämlikhet bland barn och unga och att på lång sikt jämna ut skillnader i hälsa. Detta kräver satsningar bland annat på utveckling av klubbverksamheten. Samtidigt måste vi se till att personalresurserna koncentreras till den praktiska verksamheten.

En småbarnspedagogik av hög kvalitet erbjuder förutsättningar för framtida grundskolestudier. Därför bör det satsas på samarbetet mellan småbarnspedagogiken och skolorna. För närvarande har daghemmen brist på arbetstagare och de alltför stora grupperna är ett utbrett problem. I och med mindre gruppstorlekar skulle det bli mer tid över för egentlig småbarnspedagogisk verksamhet. Samtidigt måste familjernas valfrihet och faktiska möjligheter att vara hemma med barnen bevaras.

Vi vill fästa uppmärksamhet vid att kommunernas inkomster minskar när avgifterna inom småbarnspedagogiken sjunker. Även om det är behövt och motiverat att sänka kundavgifterna har staten inte kompenserat kommunerna fullt ut för bortfallet i avgiftsintäkter. Kostnaderna för att ordna verksamheten har inte minskat. Den ökande efterfrågan på småbarnspedagogisk verksamhet ökar snarare än minskar både driftkostnaderna och behovet av investeringar i lokaler. Gymnasiereformen medför nya skyldigheter för utbildningsanordnarna, och även de tilläggskostnader detta genererar är enligt sakkunnigyttrandena klart högre än vad regeringen uppskattar.

Kommunerna måste kompenseras fullt ut för sådant inkomstbortfall och tilläggskostnader som ändrad lagstiftning ger upphov till, och så står det till och med i regeringsprogrammet. Oron för kommunernas finansiella ställning accentueras i synnerhet på grund av den planerade vård- och landskapsreformen. Särskilt fokus måste ligga på kommunernas investeringskapacitet och skuldhanteringsförmåga samt hur väl anpassningsåtgärderna kan lyckas i praktiken, och dessutom måste man se till att det finns tillräckligt med kompetent personal för att kunna garantera fungerande service även i fortsättningen.

Avvikande mening

Vi föreslår

att finansutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors 18.5.2018

Ritva Elomaa saf
Sami Savio saf